

79. *Optimus est portus pœnitenti, mutatio contra filij. Philipp. 12.*

80. *Sit erranti medicina confessio. Cic. Octa.*

Per multa nos consultò omisimus, & ea in primis, quæ ad dicendi facultatem & exercitacionem magis quàm ad institutum nostrum pertinere uidebantur: quibus aliquândo proprius & suus locus à nobis, si hunc nostrum laborem probari intellexerimus, tribuetur.

ILLUSTRES QUÆ

DAM SENTENTIAE EX OPTI-

mis quibusq; alijs auctoribus selectæ, per eundem Petrum Lagnerium.

Virtus.

I.

IRTVTE homini à dijs immortalibus nihil melius datum est.

Amplissimum sibi ipsi præmium est uirtus. Ipsa quidem uirtus sibi met pulcherrima merces. Sil. Ital.

Omnia ei adsunt bona, quem penes est uirtus. Plautus.

Sola uirtus expers sepulcri. Virtuti fortuna cedit.

Virtus fortunæ non est indiga. Virtus fortunare solet. Sall.

Nunquam potest non esse uirtuti locus. Seneca,

Virtuti omnia parent. Domat omnia uirtus. Sallust.

Famam extendere factis, Hoc uirtutis opus. Virg.

Virtutis & gloriæ comes inuidia.

Vires

Virescit vulnere uirtus. Virtutis præmium honor. Sall.

Ipsa sese uirtus satis ostendit.

Virtus neque dono datur, nec accipitur.

Virtus eripi nec surripi potest unquam, neque naufragio, neque incendio amittitur. Cicer.

Nunquam Stygias fertur ad umbras Incluta uirtus. Seneca.

Virtus æterna præclarâq; habetur. Plautus.

Qui per uirtutem perit, non potest interire.

Bonum est, quidquid ex uirtutis geritur imperio.

Quod rectum & honestum & cum uirtute est, hoc demum est bonum. Cicero.

Satis habet fautorum semper, qui rectè facit. Plautus.

Sera nunquam est ad bonos mores uia.

Bene uiuere, bis uiuere est.

Ad uirtutem una & ardua est uia.

Ad gloriam uirtutis uia peruenitur.

Virtutem incolumem odimus,

Sublatam ex oculis quærimus inuidi. Horatius.

Probitas laudatur & alget. Iuuenalis.

Haud facile emergunt, quorum uirtutibus obstat

Res angusta domi.

Bonos imitari, quàm ipsi inuidere præstat.

Ubi malos præmia sequuntur, haud facile quisquam gratuito bonus est. Sallustius.

Plerumq; nos fallit uitium specie uirtutis & umbra.

Prosperum ac felix scelus, Virtus uocatur. Seneca.

Pauore carent, qui nihil commiserunt: at poenam semper ob oculos uersari putant, qui peccarunt.

Vacandum non modo omni crimine, sed & criminis cuiuscunque suspitione.

Oderunt peccare boni uirtutis amore. Horatius.

Oderunt peccare mali formidine poenæ.

Semita certè Tranquillæ per uirtutem patet unica uitæ. Iuue.

Affectibus benè uti, uirtus male uti, uitium.

Nobilitas sola est, atque unica uirtus. Iuuenal.

Statuæ huiusmodi relinquendæ, quæ uirtutis sint monumenta magis, quam staturæ corporis.

Virtute decet, non sanguine niti. Claudian.

Sola perpetuo manent Subiecta nulli mentis atque animi bona.

Omnis spes in uirtute ponenda. Seneca.

Prudentiæ

2.

PRVDENTES dij amant, & oderunt malos.

Priusquam initium rectè constitueris, stultum est de exitu consilium capere.

Istuc est sapere, non quod ante pedes modo est, uidere, sed etiam illa, quæ futura sunt, prospicere. Terent.

Priusquam incipias consulto, & ubi consulueris, maturè factio opus est. Sallust.

Præterita reprehendi possunt, corrigi non possunt.

Cum re mutare consilium, prudentis est.

In capiendis consilijs festinatio rationis inimica mentis præstringit oculos.

Haud facilè animus uerum prouidet, ubi odium, amicitia, ira, atque misericordia intercedunt.

Nunquam ita quisquam benè subducta ratione ad uitam fuit,

Quin res, ætas, usus semper aliquid adportet noui &c. Terent.

Perbeati sunt, qui eum tenent uitæ cursum, ut uel in negotio sine periculo, uel in otio cum dignitate uersentur. Cicero.

Seræ sunt hominum lamentationes, prorsusque uituperandæ, quas occupatas in ijs lugendis cernimus, quæ uitio suo, desidiaque contigerunt.

Primus ad sapiëntiam gradus, seipsum nosse quod ut omnium difficillimum est, ita longe utilissimum.

Feliciter is sapit, qui periculo alieno sapit. Plautus.

Felix quicumque dolore Alterius disces posse carere tuo. Tibul.

Scitum est, periculum ex alijs facere, tibi quod ex usu fiet. Ter.

Ita

Ita comparata est omnium hominum natura, aliena melius, ut uideant & iudicent, quam sua. Ibid.

Suus cuique attributus est error.

Sed non uidemus manticae quod in tergo est. Catul.

Aliena sic nobis tractanda sunt, ut nostrarum non obliuiscamur. Sal.

Stultitiae est, alienam rem suo periculo curare.

Prudentis est mortis meminisse.

Sapientissimus quisque animo æquissimo moritur, stultissimus iniquissimo.

Aestas non semper fuerit, componite nidos. Hesiodus.

Carpe diem, quam minimum credulus postero. Horat.

Viue memor quam sis æui breuis.

Sera nimis uita est crastina, uiue hodie. Martial.

Dum lucet, uiue. Utendum presentibus.

Memineris iuuenis, quod aliquando senex eris.

Est sua rebus pulchritudo, sed & interim desinit.

Stultus est, qui quæ obtulit opportunitas, non amplectitur.

Bene qui latuit, bene uixit, & intra Ouid.

Fortunam debet quisque manere suam.

Optimus est in omnibus rebus modus, laudabilisq; mensura. Boet.

Quod præcipiti uia Certum deserit ordinem,

Lætos non habet exitus.

Est modus in rebus, sunt certi deniq; fines,

Quos ultra citraq; nequit consistere rectum. Horat.

In omni re uidendum, ne quid nimis. Terent.

Flagitium est, te alijs consilium dare, foris sapere, tibi non posse auxiliarier. Terent.

Lente festinandum est.

Habent parua commoda magna moræ. Ouid.

Quod cauere possis, stultum est admittere. Terent.

Prudentis est in plerisq; conuiuere.

In auido ingenio sæpe prauum uincit consilium.

Ineuntis ætatis inscitia senum constituenda & regenda est prouidentia.

Stultum est dimensionibus terrarum studere, & seipsum ne-
scire metiri.

Dijs proximus ille est, Quem ratio nõ ira mouet. Claud.
Vtilia iucundis præferenda sunt, cum obtineri utrunq; nõ potest,
Vix sibi ipsi, nedum alij credet prudens.

Ab altero expectes, alteri quod feceris. Terent.

Omnia prius experiri quàm armis, sapientem decet.

Euentus stultorum magister.

Dulce est desipere in loco, Horat.

Fortitudinis.

FORTIOR est, qui se, quàm qui fortissima uincit
Mœnia, nec uirtus altiùs ire potest.

Omne solum forti patria est. Ouidius.

Patria est, ubicunque uirtus sedem sibi elegerit.

Fortium uirorum est magis mortem contemnere, quàm ama-
re uitam.

Quemcunq; fortem uideris, miserum neges. Seneca.

Fortes fortuna adiuuat. Terentius.

Magnum faciunt hominem res aduersæ, quemadmodum se-
cundæ felicem. Crescit in aduersus uirtus.

Necessitudo etiam timidos fortes facit. Sallust.

Scilicet aduersis probitas exercita rebus. Ouidius.

Tristi materiam tempore laudis habet.

Quanta cuiusq; animo audacia natura, aut moribus
inest, tanta in bello patere solet. Sallust.

In re mala animo si bono utare, iuuat. Plaut.

In dubijs homines spectare periculis Lucret.

Conuenit, aduersisq; in rebus noscere qui sint.

Animus æquus, optimum est ærumnæ condimētum. Plaut.

Explorant aduersa uiros, perq; aspera duro,

Nuitur ad laudem uirtus interrita cliuo. Silius Ital.

In suo quisq; periculo magnum habet animum.

Sci

Scitum est profecto quiddam, & in medijs malis ea quenquam
sapere, quæ sapere est opus.

Tunc cede malis, sed contra ardentius ito. Virg.

Haud est uirile terga fortunæ dare.

Facere solent extrema securos mala. Seneca.

Apparet uirtus, arguiturq; malis. Ouid.

Facile supplicium perpeti, se supplicio liberare est.

Vt ualeas multa ferenda tibi.

Superanda omnis fortuna ferendo est. Virgilius.

Audaces fortuna iuuat, timidosq; repellit.

Mors terribilis est ijs, quorum cum uita omnia extinguuntur,
non ijs quorum emori uirtus non potest.

Audendum tibi aliquid, si uis esse aliquid.

Non fit sine periculo facinus magnū et memorabile. Terent.

Laus erit in magnis & uoluisse sat est.

Vt desint uires, tamen est laudanda uoluntas. Ouid.

Nihil tam altè natura constituit, quò uirtus non possit eniti.

Inuia uirtuti nulla est uia. Tendit in ardua uirtus. Ouid.

Eneruos animos uirtus odisse solet.

Nihil intentatum relinquit uirtus.

Amicitia.

4.

NEque falsum prorsus, neq; suaue esse potest quicquam, ubi
amor non admiscetur. fel quod est amarum, id mel faciet. Plau.

Non aqua, non igni, non aëre pluribus locis utimur, quàm a-
micitia. Cicero.

Solem è mundo tollunt, qui amicitiam è uita tollunt. Cic.

Tantum boni est in amicitia, ut ad eam rem perficiendam deo-
rum atq; hominum munera uideantur concurrere. xenoph.

Amicus est desiderabile nomen, homo uix apparens, infelicitatis
refugium, uix inuenienda possessio, secretorum receptor, in-
deficiens quies, amanda felicitas.

Aequalitate animorum constat amicitia.

S 4

Idem

280 VARIORVM AVCTORVM

Idem uelle atq; idem nolle, ea demum firma est amicitia. Sall.
Eadem cupere, eadem odisse inter bonos, inter malos factio est.
Solutus est homo amico amicus.

Amicitia omnibus rebus humanis anteponenda. Senec.
Odit uerus amor nec patitur moras.

Tardo amico nihil est quidquam inæquius. Plautus.

Amor qui renuit operari, amor non est. August.

Vbi amici, ibidem opes. Plautus.

Is amicus est, qui in re dubia, re iuuat, ubi re est opus.

Amicus certus in re incerta cernitur. Cic.

Scilicet ut fuluum spectatur in ignibus aurum,

Tempore sic duro est inspicienda fides. Ouidi.

Stat nulla diu mortalibus usquam Fortuna titubate fides. Ouid.

Donec eris felix multos numerabis amicos.

Tempora si fuerint nubila, solus eris. Ouid.

Fidem secunda poscunt, aduersa exigunt. Seneca.

Extra fortunam est, quidquid donatur amicis. Martial.

Quas dederis, solas semper habebis opes.

Si quid erga amicum benefeceris, aut consulueris fideliter, non uideris meruisse laudem munere functus tuo.

Reconciliata similitate, quolibet leues suspiciones fugienda sunt.

Verus amor nullum nouit habere modum. Proper.

Coniunctio animorum maxima cognatio est.

Qui uere amat, præter unum amare non potest.

Opitulandum amicis, sed usq; ad aras.

Contra patriam arma pro amico sumenda non sunt. Cic.

Est quatenus amicitiae dari uenia possit.

Omnia cum amico discutienda sunt. primùm autem discutiendus probandusq; amicus ipse est.

Amicitijs non est utendum ut floribus, tandiu gratis quandiu recipientibus. Sallust.

Veteres amicitias pro consequentiũ nouitate non fastidias. Plau.

Amicorum nunquam cuiquam hominum satis fuit.

Amicos

Amicos res inuenit. Amicorum communia debent esse omnia.

Nomen amicitiae barbara corda mouet. Ouid.

Amandi nec multi, nec nulli.

Amicitiae immortales esse debent, mortales inimicitiae. Cic.

Periculosum est, inter amicos de re aliqua statuere nam ita necessum est alterum ex his prorsus inimicum habere. Bias.

Optimam uitae suppellectilem sibi comparauit, qui amicos parauit.

Paupertatis ac diuitiarum. §

MAGNUM uectigal est parsimonia. Cicer.

Diuitiae grandes homini sunt, uiuere parcè. Lucret.

Si res tua non sufficiat tibi, tu parcendo fac ut sufficias rei tuae.

Pauper non est is cui rerum suppetit usus. Horat.

Egens aequè est is cui quod est non sufficit, atq; is, qui nihil habet.

Quod satis est, cui contingit nil amplius optet. Horat.

Bene est, cui Deus obtulit Parca quod satis est manu.

Facinus audax incipit, Qui cum opulento pauper coepit rem habere, aut negotium. Plautus.

Curia pauperibus clausa est. Ouidius.

Paupertas nulli malum est, nisi repugnant.

Magnum pauperies opprobrium iubet & facere & pati. Horat.

Nil habet infelix paupertas durius in se,

Quàm quòd ridiculos homines facit. Iuuenal.

Magister artis, ingenijq; largitor Venter. Persius.

Paupertas omnes artes perdocet.

Difficile est pauperem philosophari.

Seruiet aeternum, qui paruo nesciet uti. Horat.

Inopie pauca desunt, auaritia omnia.

Locum uirtutis deseruit, qui

Semper in augenda festinat & obruitur re. Horatius

Auaritia adeoq; pecuniae studium, fidem, probitatem ceterasq; bonas artes subuertit.

Lucri bonus est odor ex re Qualibet Iuuenal.

Nunquam expletur cupiditatis sitis. Horatius.

Pecunia avaro supplicium est. Semper avarus eget.

Nimum ad rem in senecta attenti sumus.

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. Iuuen.

Et minus hanc optat qui non habet.

Rape, congere, aufer, posside relinquendum est. Mart.

Solius temporis honesta auaritia est.

Vbi quis pecuniam habet, necesse est, ut aut seipsum aut pecuniam uilem habeat.

Avarus multa multis saepe suasit perperam. Plaut.

Solus ferrum, mortemq; timere Auri nescit amor. Luca.

Diuitiarum fluxa est atque fragilis gloria.

Animus hominis diues, non arca appellari solet.

Diuites non solum cruciantur libidine augendi ea, quae habent sed etiam amittendi metu. Cicero.

Et genus & uirtus nisi cum re, uilior alga est. Horat.

Omnia pulchris diuitijs parent.

Prima peregrinos obscœna pecunia mores Iuuenal.

Intulit, & turpi fregerunt sæcula luxu Diuitiæ molles.

Diuitiarum cupido ibi est, ubi & luxus ususque.

Qui suis contentus est, is uerè ditissimus est. Cicer.

Cui tanta possessio est, ut ad liberaliter uiuendum facile contentus sit, qui nihil quærit, nihil appetit, nihil optat amplius, hic demum diues appellandus est. Cicero.

Virtute qui præditi sunt, soli sunt diuites.

Opes sunt sarcinæ mentis. Cicero.

Imperat aut seruit collecta pecunia cuique. Horat.

Aurum omnes uincta iam pietate colunt. Propert.

Aureanunc uerè sunt sæcula, pluribus auro Venit honos.

Nemo extollere sese, & diuina mortalis attingere potest, nisi omissis pecuniæ & corporis gaudijs. Sallustius.

Fortunæ bonorum uti initium, sic finis est.

In pretio pretium nunc est. Ouidius.

Crescens

Crescentem sequitur cura pecuniam, Maiorumq; fames.
Pecuniam in loco negligere, maximū interdū est lucrū. Ter.

Exercitij, seu laboris, & ignauia. 6.

DII nobis laboribus omnia uendunt.

Qui felices aliquando esse uolunt, laborare debent.

Qui studet optatam cursu contingere metam,

Multa tulit fecitq; puer, sudauit & alfit. Horatius.

Vigilādo, agēdo, bene consulēdo, prosperē omnia cedūt. Sall.

Mala mille affligunt hominem, cui segne & inutile corpus.

Nemo unquam ignauia immortalis factus est.

Difficilia quæ pulchra.

Qui dormiūt libenter, sine lucro & cū malo quiescūt. Plau.

Sinon Intendes animum studijs & rebus honestis,

Inuidia uel amore uigil torquebere. Horat.

Desuetudo pigritiam, pigritia ueternum parit.

Exercitium potest omnia. Virgilius.

Labor omnia uincit Improbus, Virgilius.

Spe otij sustentatur labor.

Intenui labor, at tenuis nō gloria. Magnæ curæ, magna merces.

Quæ laboriosa sunt iuuentuti studia, hæc sunt

Iucunda senectuti otia.

Laboris condimentum est otium. Par est fortuna labori.

Quod fuit durum pati, meminisse dulce est.

Si quid feceris honestum cum labore, labor abit, honestum ma
net. Si quid turpe cū uoluptate, turpitude manet, uoluptas abit.

Blando ueneno desidia uirtus paulatim eucta senescit.

Nihil tam difficile, quin quærendo inuestigari possit.

Omne opus difficile apparet, antequam tentaueris.

Nihil tam facile, quin difficile fiat, si inuitus facias. Teren.

Voluptatis.

7.

IN regno uoluptatis uirtuti non est locus.

Næ illi falsi sunt, qui diuersissimas res pariter expectant, uo
luptatem & præmia uirtutis.

Voluptas

284 VARIORVM AVCTORVM

Voluptatibus simul & uirtuti nemo seruire potest.
 Voluptas est malorum esca, quod ea non minus homines Quam
 hamo capiuntur pisces. Plautus.
 Hominis præstantia indigna est uoluptas.
 Est uirtus placitis abstinuisse bonis.
 Facile ingenia adolescentum ab honesta disciplina ad luxum di-
 labuntur, Luxum suadet licentia.
 Suadent breuem præsentia fructum.
 Copia, luxusq; nimius, ad uoluptatem facillimè allicit.
 Nulla est adeo uoluptas, quæ nõ assiduitate sui fastidium pariat.
 Copia fastidium parit. Plin.
 Voluptates commendat rarior usus. Iuuenalis.
 Pœnitentia dolorq; uoluptate comparantur. Plaut.
 Ita dijs placitum, uoluptati ut mœror comes consequatur.
 Dolor ac uoluptas Inuicem cedunt, at breuior uoluptas. Sene.
 Voluptatum usuræ morbi sunt.
 Sperne uoluptates nocet emptæ dolore uoluptas. Horat.
 Miscentur tristia lætis. Ouidius.
 Qui minus deliciarum nouit in uita, minus timet mortem.

Fortunæ. 8.

FORTVNA opes auferre, non animum potest.
 Fortuna fortes metuit, ignauos premit. Seneca
 Oblatam utranuis fortunã iuxta suscipere discat, qui animo esse
 tranquillo cupit. Fortuna meliores sequitur. Seneca.
 Probitatem, industriam, ceterasq; bonas artes, neque dare neq;
 eripere cuiquam fortuna potest. Sallustius.
 Fortuna cum blanditur, tunc uel maximè metuenda.
 In secundis nihil minus, quàm confidendum.
 Parcius obsequenti fortunæ potius fidendum, quàm usq; quaque
 fauenti.
 Fortunæ muneribus utendum, non fidendum. Seneca.
 Fortuna nunquam perpetuo est bona.

Fortunæ.

Fortuna seu læta negotio, & Ludū insolentē ludere pertinax.
 Transmutat incertos honores, Nunc mihi, nunc alij benigna.
 Nulli præstat uelox fortuna fidem. Horat.
 Cæca fortuna est, & eos plerunq; efficit cæcos, quos cõplexa est.
 Fortuna, ut medicus ignarus, multos cæcat. Cic.
 Res secundæ non habent unquam modum. Seneca.
 Lasciuam amant atque superbiam res secundæ. Sallust.
 Omnes, cum secundæ res sunt maximè, tum maximè meditari se
 cum oportet, quo pacto aduersam ærumnam ferant. Teren.
 Cui spes omnis & ratio & cogitatio pendet à fortuna, huic ni-
 hil oportet esse certi, nihilq; quod exploratum habeat perman-
 surum sibi, ne unum quidem diem. Cicero.
 Faber est quisq; fortunæ suæ. Fortuna non mutat genus.
 Suam cuiq; mores fingunt fortunam.
 Perinde ut quisq; fortuna utitur, ita præcellit. Plautus.
 Omnib. nobis ut res dant sese, ita magni atq; humiles sumus. Te.
 Bona fortunæ perinde sunt, ut animus illius, qui ea possidet.
 Qui uti scit, ei bona quinon utitur rectè, mala.
 Fortunam citius reperias, quàm retineas.
 Fortunam cum abire permiseris, frustra postmodum
 fugientem implorabis. Plin.
 Naturam plerunque fortuna corrumpit. Martial.
 Dira libido fortunæ comes. Ouid.
 Fortuna multis nimis dat, satis nulli. Martial.
 Dat quodcunque libet fortuna, rapitq;. Ouid.
 Fortuna in omni re domiuatur. Sallust.
 Turba tremens sequitur fortunam semper & odit. Iuuenal.
 Ad saturitatem non est opus fortuna.
 Nam quod necessitati sat est, tollit irata.
 Leuis magnas opes huc fert & illuc casus.
 Breuis est magni fortuna fauoris.
 Minus in paruis fortuna furit.
 Felicitatis comes inuidia. Seneca.

Fortuna simul cum moribus immutatur. Seneca.

Sucessum fortuna, experientiam laus sequitur. Sallust.

Quem res plus nimio delectauere secundæ,

Mutatæ quatient. Horat.

Leta omnia rarò sine infelicitate aliqua eueniunt.

Fortuna arbitrijs tempus dispensat ubiq;. Ouidius.

Hominem esse calamitosum.

DII nos quasi pilas homines habent. Plautus. 9.

Ludit in humanis diuina potentia rebus,

Et certam præsens uix habet hora fidem. Ouidius.

Quemcunq; miserum uideris, hominem scias. Seneca.

Ea est humanarum rerum natura, ut nihil sit omni ex parte beatum.

Vt sunt humana, nihil est perpetuum datum. Plautus.

Nihil est homini perpetuum bonum.

Iam huic uoluptati hoc ad inuentum odium est.

Prima pars æui sese nescit. media curis obruitur. ultima molesta
senectute premitur. Plautus.

Iuuenta nihil est fugacius, quæ ubi auolarit semel, redit nunquam.

Optima quæq; dies miseris mortalibus æui

Prima fugit. subeunt morbi, tristisq; senectus,

Et labor, & duræ rapit inclementia mortis. Virgil.

Senectus ipsa morbus est. Terentius.

Obrepat non intellecta senectus. Iuuenalis.

Multa ferunt anni uenientes commoda secum,

Multa recedentes adimunt. Horatius

Formæ gloria fluxa atq; fragilis est. Res est forma fugax.

Forma exigui temporis donum est.

Nec forma æternum, haud cuiquam est fortuna perennis.

Longius aut propius mors sua quæq; manet. Propert.

Oculi nostri tum demum miserrimi sunt, ubi coguntur pauper-
tatem nostram conspicerè.

Ita pleriq; ingenio sumus omnes, nostri nosmet pœnitent. Ter.

Res humanæ fluxæ & mobiles sæpius in aduersa mutantur. Sall.

Immor

Immortalia ne speres monet annus, & alium

Horat.

Quæ rapit hora diem. Seneca.

Nouit paucos Secura quies. Nulla dies mœrore caret.

Tu quancunque Deus tibi fortunauerit horam,

Grata sume manu. Horatius.

Gaudia non remeant, sed fugitiua uolant Martialis.

Finis alterius mali, Gradus est futuri. Seneca.

Leue est miserias ferre, perferre est graue.

Nihil iucundum, quod nemo uidet, ne ipsæ quidem opes.

Omnium rerum uicissitudo est. Terentius.

Sæuis inter se conuenit urfis

Ast homini ferrum lethale incunde nefanda Iuuenalis.

Produxisse parum est.

Vnicuiq; dedit uitium natura creato. Propert.

Curarum somnus domitor, pars est humanæ melior uitæ.

Omnia orta occidunt, aucta q; senescunt. Sallust.

Homo se prius morti, quàm uitæ parare debet, atq; adeo putare,
extremum sibi semper adesse diem.

Vita & mors iure naturæ sunt.

Hæc est hominis conditio, ut quàm citò in lucem exeat, moriturus existat.

Quis furor est atram bellis accersere mortem?

Imminet, & tacito clam uenit illa pede. Tibullus.

Mors æquat summis infima, inuoluit humile pariter et celsum ca

Ipsè iubet mortis nos meminisse deus. Martialis puta

Stat sua cuiq; dies, breue & irreparabile tempus Virg.

Omnibus est uitæ, Fata manent omnes,

Mille modis lethi miseros mors una fatigat.

Quem fors dierum cunq; dabit, lucro Appone. Horatius.

Omnes una manet mors. Et calcanda semel uia lethi.

Et pace & bello cunctis stat terminus æui. Sil. Ital.

Viue uelut raptò, fugitiua q; gaudia carpe,

Perdiderit nullum uita reuersa diem. Martialis.

Quis

Quis scit an adijcient hodiernæ crastina uitæ

Tempora dii superi? Horatius.

Nemo tam diuos habuit fauentes, Crastinū ut posset sibi pol-
liceri. Seneca.

Mors ultima linea rerum est. Horat.

Mors sola fatetur Quantula sunt hominū corpuscula. Inuenal.

Nemo quàm benè uiuat, sed quandiu, curat cum omnibus possit
contingere, ut benè uiuant ut diu, nulli.

Vita humana similis est ferro, quod si exerceas, atteritur si non
exerceas, rubigo consumit. Sallustius.

In luctu atq; miserijs mors ærumnarum requies, nō cruciatus est.
Ut bene uiuitur, diu Viuitur. Plautus.

Dominij ac seruitutis.

IO.

LIBERTATEM nemo bonus, nisi cū anima simul amittit.

Omnes profectò liberi libentius Sumus, quàm seruimus.

Propriæ telluris herum natura neq; illum,

Nec me, nec quenquam statuit. Horatius.

Libertas per inertiam amittitur.

Liber est is existimandus, qui nulli turpitudini seruit.

Natura mortalium auida est imperij. Plautus.

Ea demum tuta est potentia, quæ uiribus suis modum imponit.

Vim temperatam dii quoq; prouehunt

In maius idem odere uires, Omne nefas animo mouentes. Hor.

Facilitate nihil est homini melius, neque clementia.

Pudore & liberalitate liberos

Retinere, satius esse credo, quàm metu.

Deteriores omnes sumus licentia. Terentius.

Immodicus libertatis usus seruitutis quandoq; occasio fuit

Durum & inuisum & graue est, Seruitia ferre.

Pessimus quisq; asperrimè rectorem patitur.

Serui ære parati iniusta imperia Dominorum non perferunt.

Facile est imperium in bonis.

NON

- Non qui iussus facit aliquid miser est, sed qui inuitus.
 Non decet superbum esse hominem seruum. Plautus.
 Plus oportet scire seruum, quam loqui. Plautus.
 Omnis animi debilitata & humilis & fracta timiditas seruitus est. Cicero.
 Asperius nihil est humili, cum surgit in altum. Claudia.
 Nulla fides regni socijs, omnisq; potestas
 Impatiens consortis erit. Lucanus.
 Particeps dominationis neq; fuit quisquam, neq; si pati potuisset,
 orbis terrarum bello concussus foret.
 In maxima fortuna minima licentia esse debet.
 Minimum decet licere cui multum licet. Sallustius.
 Multos timeat oportet, qui timetur à multis. Seneca.
 Rarò contingit, eum à multis diligi, qui non merito, sed arroganti
 a pluribus nititur anteferri. Seneca.
 Odia qui nimium timet, regnare nescit.
 Ars prima regni est, posse inuidiam pati.
 Malus est minister regij imperij pudor.
 Timendus tibi populus apud quem multa possis.
 Tutus esse non potest, quem maxima pars hominum extinctum
 esse cupiat. Seneca.
 Est regis alti spiritum regi dare. Multa cura summo imperio inest.
 Qui querit alta, is malum uidetur querere. Plaut.
 Venenum in auro bibitur. Seneca.
 Iniqua nunquam imperia retinentur diu.
 Regna cum scelere omnibus Sunt exilijs grauiora. Senec.
 Virtus & summa potestas Non coeunt. Lucan.
 Ut nemo doceat fraudis, & sceleris uiam
 Regnum docebit. Seneca.
 Nemo alteri imperium uolens concedit, & quamuis nouus atque
 clemens sit, qui plus potest, tamen cui malo esse licet, formidatur.
 Non bene conueniunt, nec in una sede morantur
 Maiestas & amor. Quid.

Regum pernicies adulatio.

Errat longè mea quidem sententia,

Qui imperium credit grauius esse, aut stabilius

Vi quod fit, quàm illud quod amicitia adiungitur. Terent.

Non exercitus, neque thesauri præsidia regni sunt, uerùm amici,
quos neque armis cogere, neque auro parare queas, officio &
fide parantur. Sallustius.

Regiæ uoluntates plerunque ut uehementes, sic mobiles sunt, ac
sæpe ipsæ sibi aduersæ. Sallustius.

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

Circa regna tonat. Nunquam placidam sceptrâ quietem,

Certum uesui tenuere diem. Seneca.

Vis consili expers, mole ruit sua. Horatius.

Imperium his facilè artib. retinetur, quibus initio partū est. Sal.

In seruitutem cadere de regno, graue est. Seneca.

Amoris.

II.

Qui in amore præcipit auit, peius perit, quàm si saxa saliat. Plau.

Vis magna mentis, blandus atq; animi dolor, Amor est.

Amor amoris expers non est. Seneca.

Nox & amor uinumq; nihil moderabile suadent.

Illa pudore uacat, Liber amorq; metu. Ouid.

Libertas quoniam nulli iam restat amanti,

Nullus liber erit, si quis amare uolet. Propert.

Insanum est & malum, in hospitium diuorti ad cupidinem.

Quisquis in primo obstitit, Pepulitq; amorē, tutus ac uictor fuit.

Qui blandiendo dulce nutriuit malum,

Serò recusat ferre, quod subiit iugum. Seneca.

Solus amor morbi non amat artificem. Propert.

Quæres Nec modum habet, neq; consilium, ratione modoq;

Tractari non uult in amore hæc sunt mala

Bellum, pax rursus. Terent.

Amorem sectari solent, cura, ægrotudo, dolor, nimiaq; elegantia.

Nemo

Nemo sine grandi malo,

Præter quàm res patitur, studet elegantia. Plaut.

Pulchra mulier nuda, erit quam purpurata pulchrior.

Meretrix non absimilis mari quod das deuorat, nunquam abundat. Plautus.

Hoc unum in ore perpetuò habent meretrices, da mihi, atque affer mihi.

Amori accedunt hæc uitia, Insomnia, ærumna, error & terror & fuga, Ineptia, stultiaq; adeò & temeritas, Incogitantia, excors immodestia, Petulantia, cupiditas, & maleuolentia.

Inhæret etiam auaritia, desidia, iniuria, Inopia, contumelia & dispendium, Multiloquium, pauciloquium, &c. Plaut.

Improbe amor, quid non mortalia pectora cogis?

Seuus amor docuit natorum sanguine matrum

Commaculare manus. Virgilius.

Crudelis amor cuius parua flamma primo uapore delectet at fomento consuetudinis exæstuans, immodici ardoris totum hominem perurat.

Amor in tempore uires capit, & paulatim totum hominem amplexatur.

Amantes amentibus haud dissimiles, qui se ipsos nesciunt, & quid agant ignorant.

Celerem habet ingressum amor, regressum tardum.

Dulce est insanire in loco.

Qui amat, si quod amat habet, id satis habet sibi.

Pro cibo, uidere, amplecti, osculari, atque alloqui.

Amantium est, etiam næuos eius quod amant, exosculari.

Nulla non hora somniamus, quod amamus.

Vbi uanis somnijs enutritur amor, præcordijs insedit

Amoris præmium, fructusq; libidinis, aliquando sola cogitatio

Supplicium uerò graue, frustratio cupiditatis.

Consuetudo & mores fugant duritiam, & obstinaciam inimicam
amori.

- Falsa dulcedine fouentur amantes. Hæc tum demum se prodit
cùm dirimitur amor. Dulces amorum insidiæ.
- Facile irati uerbo mutantur amantes. Propert.
- Amantium iræ amoris redintegratio est. Terent.
- Rara est concordia formæ Atque pudicitia. Iuuenal.
- Nimia est miseria, pulchrum esse hominem nimis. Plaut.
- Tunc uiuere castè Asperius, cum prompta Venus. Claud.
- Nec regna socium ferre nec tædæ sciunt.
- Non benè cum socijs regna Venusq; manent. Seneca.
- Amor perennis coniugis castæ manet.
- Cæcus amor nonnunquam admiratur neglecta. Seneca.
- Omnia uincit amor. Virgilius.

Sobrietatis.

12.

- BVCCAE. Noscenda est mensura tuæ. Iuuenal.
- Non uinū moderari, sed uino solent, qui quidem probi sunt. Plau.
- Vina parant animos Veneri. Ouidius.
- In uinum mutum confertur plerunq; culpa quod si loqui posset, se
defenderet. Nimis est uile uinum, atq; amor,
- Si ebrio atque amanti impunè facere quod lubeat licet. Plaut.
- Homini cicuta est uinum. Plinius.
- Vino forma perit, uino corrumpitur ætas. Propert.
- Vinum memoriæ mors. Plin.
- Magnum hoc uitium uino est, pedes captat primum, luctator de-
losus est. Plautus.
- Quem tu asseruare rectè ne aufugiat, uoles,
Esca atque potionem uinciri debet.
- Apud mensam plenam homini rostrum deliges,
Dum tu illi quod edat, & quod potet præbeas
Arbitratu suo affatim quotidie, Nunquam a depol fugiet.
- Verecundari neminem Apud mensam decet. Plaut.

Taciturnitatis.

13.

- Qui non nouit tacere, nescit loqui.

Pania

Penituit aliquando locutum esse, tacuisse nunquam.

Optimus est homini linguæ thesaurus, & ingens

Gloria, quæ parcis mensurat singula uerbis. Hesiod.

Effræni oris, & exlegis dementiæ extremum infelicitas occupat. Horatius.

Linguam compescere, uirtus non minima est. Seneca.

Mors & uita in manibus linguæ. tenent.

Maledicentia stultorum thesaurus, quem in lingua reconditum

Qui inconsideratè loquitur, sentiet mala.

Inter pocula præsertim seruandum silentium.

Stultus non nouit silentium seruare.

Percontatorem fugito, nam garrulus idem est. Horat.

Alium silere quod uoles primus file. Seneca.

Lingua hominum ad iudicia præceps.

Semel emissum uolat irreuocabile uerbum. Horat.

Lingua si infrænis est & prodiga, interdum maximarum cladium organum est: at si parca & prouida, in ea particula ingenium bonorum fomites latent, & prudentia inde excerpitur.

Qualis uir, talis oratio. Pudicæ mentis, pudicus sermo.

Os sanctum, sancta promit eloquia.

Imago homini sermo est.

Detrahentem auersatur uir bonus.

Huic non licet alterius uituperationem patienter audire, qui nec ab alijs optat suum recipi.

Verecundia silentium imperat.

Beneficentiæ & ingrati- tudinis.

14.

Quod benè fit bonis, Haud perit. Plaut.

Nec aurum, nec argentum, nec quidquam eorum quæ accipiuntur, beneficium est, sed eius qui tribuit, animus.

Benefacta benefactis cumulanda.

Aliquando gratius est, quod facili, quàm quod plena manu datur.

Quidquid sine detrimento commodari potest, id tribuatur etiam ignoto. Cicero.

Serò beneficium dedit, qui roganti dedit.

Eodem animo debetur beneficium, quo datur.

Reddit beneficium, qui libenter debet.

Nemo licenter debet reddere quod non accepit, sed extorsit.

Meminisse debet is, in quem collatum est beneficium, non commemorare qui contulit. Cicero.

Odiosum hominum genus officia exprobrantium.

Beneficium nec in puerū, nec in senem conferendum est in hunc, quia perit antequam gratiæ referendæ detur opportunitas in illum, quia non meminit.

Improbus est homo, qui beneficium

Scit sumere, & reddere nescit. Plautus.

Ingratus qui beneficium accepisse se negat, quod accepit ingratus, inquam, qui id dissimulat rursus ingratus, qui non reddit at omnium ingratisimus, qui oblitus est.

Ita sunt omnes isti nostri ciues, Plautus.

Si quid benefacias, leuior pluma gratia est.

Si quid peccatum est, plumbeas iras gerunt.

Est aliqua ingrato meritum exprobrare uoluptas. Ouid.

Immunifico cantari solet, quod habes, nec habeas.

Regem armis, quàm munificentia uinci, minus flagitiosum.

Eruditionis ac Scientiæ.

156

OPES eiusmodi parandæ, quæ nauis fracta simul cum domicilio queant enatare.

Honos alit artes, omnesq; incenduntur ad studia, gloria iacentq; ea semper, quæ apud quosq; improbantur.

Dignum laude uirum Musa uetat mori.

Litteræ pulcherrimæ sunt hominis diuitiæ.

Quemadmodum corpus medicina, sic animum Philosophia curat.

HOMI

Homini mens discendo alitur.

Vita hominis sine litteris mors est, & hominis sepultura.

Strenua ingenia, quo plus recessus sumunt, hoc maiores impetus edunt.

Ingenium quondam fuerat pretiosius auro. Ouidius.

At nunc barbaria est grandis, habere nihil.

Homine imperito nunquam quidquam iniustus, Terent.

Qui nisi quod ipse fecit, nihil rectum putat.

Iners malorum remedium, ignorantia est. Seneca.

Reliqua confuse & sine ordine. 16.

LAVDIS cupiditas & timor ignaviae ad uirtutem excitat.

Gloriam, honorem, imperium bonus & ignauus aequè sibi exoptant. Sallustius.

Gloria alitur industria.

Aequalis laus est à laudatis laudari, & ab improbis improbari.

Laudare se, uani uituperare, stulti est. Seneca.

Qui fauoris gloriam uerè petit,

Animo laudari magis, quàm uoce uolet.

Laus uera humili saepe contingit uiro.

Sperat quidem animus quò eueniat dijs in manu est. Plaut.

Credula uitam spes fouet. Tibullus.

Miserrimum est timere, cum speres nihil.

Inesperata saepius accidunt, quàm quae speres. Seneca.

Auxilium petendum ab omnibus, etiam ab infimis.

Nihil tam firmum cui periculum non sit, etiam ab inualido.

Inhumanum est male mereri de immerente. Plautus.

Certa amittimus, dum incerta petimus.

Nihil est quod non assidua meditatio facillimum reddat.

Cui plus licet, quàm par est plus uult, quàm licet.

In extrema inopia constitutis haud facile est emergere.

Animi molles & aetate fluxi dolis haud difficulter capiuntur. Claudia.

Plus est seruasse repertum Quàm quæfisse, decus.

Non minor est uirtus, quàm quærere, parta tueri.

Vbi intenderis ingenium, ualet. Sall.

Hoc deterius habet Respub. quo magis res priuatæ florent. Sall.

Suum cuiq; pulchrum. Rex suus Reginae placet.

Est amor & rerum cunctis tutela suarum. Flacc.

Domi industria foris iustum imperium animus in colendo liber,
neq; delicto neq; libidini obnoxius, illustres et magnos fecere
plerosq;.

Necesse est facere sumptum, qui quærit lucrum.

Tum deniq; omnes nostra intelligimus bona,

Quum, quæ in potestate habuimus, ea amisimus. Plautus.

Laudata uirtus Crescit, & immensum gloriam calcar habet.

Nimia omnia Nimum exhibent negotium.

Plurimum facere, minimum de seipso loqui, prudentioris est.

Quibusdam Somnum rixa facit Iuuenal.

Cupienti etiam celeritas mora est.

Nunc nunc qui foederarumpit, Ditatur qui seruat, eget.

Multa promptius est cauillari, quàm æmulari.

Nullus dolor est quem non longinquitas temporis minuat atque
molliat. Cicero.

Dies adimit ægritudinem hominibus.

Antiqua nouis præfert inuidia.

Concordia paruæ res crescunt, discordia maximè dilabuntur. Sal.

In irrecuperabilibus optimum est remedium obliuio.

Negat sibi ipsi, qui quod fieri non potest petit. Seneca.

Qui timidè rogat, Docet negare.

Omnes res perinde sunt, ut agas, ut eas magnificias.

Ignosce alijs multa, nihil prorsus tibi. Plautus.

Ingenio stat sine morte decus. Propert.

Gaudet patientia duris. Lucanus.

Quidquid facimus uenit ex alto. Seneca.

Vulgus ingenio mobili, seditiosum est atque discordiosum, cupi-
dum
Cicero.

dum rerum nouarum, quieti & otio aduersum.

Virtus est, ubi occasio admonet, despiciere. Flaccus.

Nulla cælum reparabile gaza. Valerius.

Qui se habet, nihil perdidit.

Non rete accipitri tenditur, neq; miluio. Terent.

In gerendis negotijs sequendæ temporum opportunitates.

Irritatæ necessitatis grauisissimi sunt morsus.

Naturæ sequitur semina quisque suæ. Propert.

Nitimur in uetitum semper, cupimusq; negata. Ouid.

Quod licet, ingratum est: quod non licet, acrius urit.

Illicita amari solent.

Nemo recusat ferre sortem quam omnes patiuntur.

Dum uiuit, hominem noueris: ubi mortuus est, quiescas. Plaut.

His nunc præmium est, qui recta praua faciunt. Teren.

Nulli te facias nimis sodalem,

Caudebis minus, & minus dolebis. Auson.

Quod quisq; patitur, id uerò omnium grauisimum quisq; putat.

Dociles imitandis Turpibus ac prauis omnes sumus. Iuuenal.

Melius est in coruos, quàm in adultores incidere: hi enim uiuentes, illi mortuos exedunt.

Pœna est uehemēs, nocte dieq; suū gestare in pectore testē. Sall.

Omne bellum sumitur facile, ceterum ægerrimè desinit. Plau.

Non laudandus est, qui plus credit quæ audit

Quàm quæ uidet. Horat.

Ius summum sæpe summa malitia est. Teren.

Neglecta solent incendia sumere uires. Horat.

Non licet hominem esse sæpe ita ut uult, si res non finit. Teren.

Venienti occurrendum est morbo.

Lento gradu ad uindictam sui diuina procedit ira, tarditatemq;

supplicij grauitate compensat. Valer.

Quem sæpe transit casus, aliquando inuenit. Seneca.

Omnes res laudantur atque appetuntur, ut earum rerum usus

est. Cicero.

Carere debet omni uitio, qui in alterum paratus est dicere. Cic.
Semper nocuit differre paratis. Lucanus.

Suus cuiq; mos genuinus est.

Velle suum cuiq; est, nec uoto uiuitur uno. Persius.

Quot homines, tot sententiæ. Terent.

Maxima pars hominum morbo iactatur eodem. Horat.

Iniquè comparatum est, hi qui minus habent Teren.

Vt semper aliquid addant ditioribus.

Viue tibi, tecumq; habita, nec grandia tentes.

Effugit immodicas paruula puppis aquas. Ouid.

APPENDIX SENTENTIARVM EX PROBATISSI-

mis quibusque auctoribus selectarum, præcipuè uerò ex libris Apophthegmatum D. Eras. Roterod.

Deus.

I.

Arbitrio numinis res hominum sursum deorsumq; uoluuntur & reuoluuntur.

Qui facinus arduum concipit animo, prius à dijs optare debet animum facinori parum.

Deorum, cum sint optimi natura, proprium est benefacere omnibus, nocere nemini.

Deus unicus totius mundi monarcha, ma-

lis genijs ac impijs hominibus nonnunquam abutitur ad utilitatem Ecclesie.

Deus omnium sapientissimus sermonis est parcissimi.

Deus impiorum precibus irritatur magis ad uindictam, quam ad opitulandum flectitur.

A dijs optanda potius mens bona, quam ea quæ nihil conferunt ad hominis felicitatem.

Ab/g